

ЗВІТ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ «ОСВІТА ЗАДЛЯ ЖИТТЯ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ» У 2020-2023 РОКАХ

Проект «Освіта задля життя: український контекст» є інноваційною технологією підвищення кваліфікації вчителів, які працюють з учнями з постраждалих від війни територій України.

Організації, що виконували Проект:

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, громадська організація «Освіта ХХІ століття».

Партнери Проекту:

Ми співпрацюємо з 18-ма обласними закладами післядипломної педагогічної освіти, Товариством з обмеженою відповідальністю «Видавничим будинком «Інтелект України» та Державною установою «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України».

Мета Проекту – забезпечити справедливий доступ до якісної освіти, сприяючи коротко-, середньо- та довгостроковому покращенню її якості.

Головні напрями діяльності команди Проекту – підготовка та проведення курсів, супервізії слухачів та організація й забезпечення функціонування онлайн-спільнот.

Цільова аудиторія Проекту – вчителі, які працюють з учнями, що постраждали від війни.

У 2020 р. було охоплено учителів: 1-х класів – 261 особа; 2-3-х класів – 396 осіб; 5-х класів української мови та літератури – 217 осіб; 5-х класів зарубіжної літератури – 70 осіб; 5-х класів математики – 87 осіб; 5-х класів «Навчаємося разом» – 67 осіб; 5-х класів «Природознавство. Моя планета Земля» – 67 осіб; 5-х класів «Природознавство. Твої фізичні відкриття» – 60 осіб; 6-7-х класів біологія – 32 особи; 6-7-х класів географія – 34 особи; 6-7-х класів фізика – 23 особи; 6-7-х класів хімія – 19 осіб; 6-7-х класів «Основи самоменеджменту» – 5 осіб; 10-11-х класів біологія – 16 осіб; 10-11-х класів географія – 15 осіб; 10-11-х класів фізика – 10 осіб; 10-11-х класів хімія – 13 осіб; 10-11-х класів історія – 18 осіб; 10-11-х класів математика – 16 осіб; 10-11-х класів українська мова та література – 36 осіб.

Усього Програмою професійного розвитку за Проектом у 2020 р. було охоплено 1462 учителя.

У 2021 р. було охоплено учителів: 1-х класів – 320 осіб; 2-3-х класів – 352 особи; 5-х класів української мови та літератури – 242 особи; 5-х класів

зарубіжної літератури – 139 осіб; 5-х класів математики – 225 осіб; 5-х класів «Навчаємося разом» – 189 осіб; 5-х класів «Природознавство. Моя планета Земля» – 139 осіб; 5-х класів «Природознавство. Твої фізичні відкриття» – 135 осіб; 5-х класів історія – 451 особу; 6-7-х класів біологія – 103 особи; 6-7-х класів географія – 98 осіб; 6-7-х класів фізика – 31 особу; 6-7-х класів хімія – 34 особи; 10-11-х класів біологія – 17 осіб; 10-11-х класів географія – 12 осіб; 10-11-х класів фізика – 16 осіб; 10-11-х класів хімія – 13 осіб; 10-11-х класів історія – 14 осіб; 10-11-х класів математика – 17 осіб; 10-11-х класів українська мова та література – 17 осіб.

Усього Програмою професійного розвитку за Проєктом у 2021 р. було охоплено 2564 учителя та підготовлено 206 тренерів.

У 2022 р. було охоплено учителів: 1-х класів – 323 особи; 2-3-х класів – 305 осіб; 5-х класів української мови та літератури – 190 осіб; 5-х класів зарубіжної літератури – 85 осіб; 5-х класів математики – 182 особи; 5-х класів «Навчаємося разом» – 174 особи; 5-х класів «Природознавство. Моя планета Земля» – 95 осіб; 5-х класів «Природознавство. Твої фізичні відкриття» – 82 особи; 5-х класів історія – 254 особи; 6-7-х класів біологія – 137 осіб; 6-7-х класів географія – 113 осіб; 6-7-х класів фізика – 74 особу; 6-7-х класів хімія – 81 особа; 10-11-х класів біологія – 137 осіб; 10-11-х класів географія – 16 осіб; 10-11-х класів фізика – 25 осіб; 10-11-х класів хімія – 21 особа; 10-11-х класів історія – 14 осіб; 10-11-х класів математика – 37 осіб; 10-11-х класів українська мова та література – 31 особа.

Усього програмою професійного розвитку у 2022 р. було охоплено 2254 учителя.

У 2023 р. було охоплено учителів: 1-х класів – 331 особу; 2-3-х класів – 258 осіб; 5-х класів української мови та літератури – 283 особи; 5-х класів зарубіжної літератури – 125 осіб; 5-х класів математики – 226 осіб; 5-х класів «Навчаємося разом» – 184 особи; 5-х класів «Пізнаємо природу. Моя планета Земля» – 145 осіб; 5-х класів «Пізнаємо природу. Твої фізичні відкриття» – 114 осіб; 5-х класів історія – 246 осіб; 6-7-х класів географія – 173 особи; 6-7-х класів фізика – 131 особу; 6-7-х класів хімія – 134 особи; 10-11-х класів біологія – 29 осіб; 10-11-х класів географія – 28 осіб; 10-11-х класів фізика – 35 осіб; 10-11-х класів хімія – 18 осіб; 10-11-х класів історія – 39 осіб; 10-11-х класів математика – 44 особи; 10-11-х класів українська мова та література – 45 осіб.

Усього Програмою професійного розвитку за Проєктом у 2023 р. було охоплено 2588 учителів.

Основні сфери впливу Проєкту:

1. Соціальний вплив. Авторські технології дистанційної освіти та доступ до матеріалів проєкту «Інтелект України», який успішно працює вже 15 років,

дозволяють учителям заповнити прогалини в навчанні учнів, сприяючи розвитку їхньої грамотності та формуванню навичок самостійного навчання.

2. Психосоціальна підтримка. Упровадження технології першої психологічної допомоги в навчальний процес дозволяє учням впоратися з травматичним досвідом війни, а супервізія сприяє зміцненню психологічної стійкості вчителів.

3. Економічний ефект. Набуваючи навички STEM-освіти, учні отримують навички, необхідні для успішного майбутнього. Це сприятиме економічному зростанню країни.

4. Виховний вплив. Технології, які насичують кожен урок цінностями, підвищують громадянську активність вчителів та учнів та сприятимуть розвитку демократичних цінностей.

5. Політичний вплив. Технології авторів дозволять підготовленим викладачам забезпечити рівний доступ до якісної освіти, в тому числі для учнів на деокупованих територіях.

6. Міжнародний вплив. Наші запатентовані інноваційні технології навчання грамотності, математики та природничих наук, які довели свою ефективність в умовах війни, можуть бути корисними для країн, які стикаються з глобальними кризами. Ми пропонуємо нашу підтримку командам, які працюють над покращенням освіти в цих країнах, і сподіваємося на допомогу ЮНЕСКО у нашому пошуку однодумців на міжнародному рівні.

Досягнення. Дослідження, яке охопило 8821 учасника, проводилося протягом 2020–2023 років за визначеними критеріями та показниками оцінки ефективності Проєкту.

Методи дослідження: експертне оцінювання, фокус-групи, контроль та оцінка успішності учнів, спостереження, тестування, анкетування, опитування, інтерв'ю, методи статистичного групування даних.

Основні результати за 2023 рік (2020–2022 див. на сайті https://www.osvitaxxi.org.ua/?page_id=5967)

Професійне зростання слухачів курсів. Кількість учасників з оптимальним рівнем готовності навчати постраждалих від війни учнів зросла на 45% порівняно з початком курсів; ті з достатнім рівнем зросли на 29%. Базовий і початковий рівні знизилися на 23% і 51% відповідно.

Наукова обґрунтованість та інноваційність Проєкту підтверджує накопичена за час дослідження науково-інноваційна база: 2 всеукраїнські конференції, 3 міжнародні наради, 9 семінарів; 15 наукових статей; 4

докторські та 3 кандидатські дисертації; 20 програм підвищення кваліфікації вчителів; 7 каналів YouTube.

Якість організації та проведення курсів і супервізій. За результатами опитування, учасники відзначили високу якість організації та проведення курсів (96%) та супервізій (92%).

Соціальна значущість Проекту визнана високою (щорічне розширення мережі шкіл проекту, збільшення кількості партнерів, висока оцінка респондентами взаємодії з місцевими громадами та комунікаційної стратегії).

Дослідження підтвердило ефективність Проекту у вирішенні викликів забезпечення рівного доступу до якісної освіти постраждалих від війни учнів в умовах військової агресії. У результаті наша команда у 2024 році буде працювати над розширенням Проекту.

Перспективи розвитку Проекту. Згідно з цілями Проекту, ми маємо намір не лише подальшу інституціоналізацію нашої роботи, а й залучення нових українських та міжнародних партнерів. Це дозволить нам зберегти та використати результати Проекту для забезпечення сталого впливу на розвиток освіти, підвищення професіоналізму вчителів та розширення Проекту.

Досягнення цієї мети передбачає:

1. *Подання на затвердження Міністерства освіти і науки України навчальних програм курсів підвищення кваліфікації вчителів, які працюють з учнями, постраждалими від війни.* Це забезпечить їх тривале використання в освітній практиці.

2. Нами було визначено *ризики*, що можуть виникнути під час реалізації та розвитку Проекту, а також передбачено заходи щодо їхнього запобігання.

Фінансові труднощі, пов'язані з інфляцією та нестача достатньої кількості ресурсів.

Процес реалізації Проекту може бути ускладнений високим рівнем інфляції національної валюти (гривні), що створює серйозне фінансове навантаження на учасників та партнерів та нестачею ресурсів для реалізації програми професійного розвитку вчителів, які працюють з постраждалими від війни учнями.

Щоб запобігти цьому, ми активно залучаємо та плануємо залучати донорські організації та шукаємо нових партнерів, оскільки стабільне фінансування є ключовим фактором успішної реалізації Проекту.

Ми розробили ефективну стратегію фандрейзінгу, яка включає системну діяльність із залучення фінансових ресурсів. Наша команда планує

вдосконалювати зазначену стратегію, щоб забезпечити фінансову стійкість Проекту під час війни та післявоєнний період.

Високий рівень психоемоційної напруги та наявність в деяких учасників освітнього процесу психічних розладів.

Унаслідок війни учасники освітнього процесу відчують високий рівень психоемоційної напруги. Зазначене може спричинити серйозні психічні розлади як у вчителів, так і в учнів.

Високий рівень психоемоційної напруги і наявність психоемоційних розладів в учасників освітнього процесу, спричинених довготривалою (із 2014 р. у Східних і Південних регіонах України) та широкомасштабною (із 24 лютого 2022 р.) війною, є серйозною проблемою, що вимагає для свого розв'язання об'єднання зусиль медиків, психологів і педагогів.

Щоб вирішити зазначену проблему Харківським педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди, громадською організацією «Освіта XXI століття разом із нашим партнером – Інститутом охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України» у 2020-2025 роках передбачено проведення науково-дослідної роботи всеукраїнського рівня за темою «Психолого-педагогічна й медична підтримка учасників освітнього процесу в умовах війни та післявоєнний період».

Водночас програму професійного розвитку вчителів вдосконалено і планується і в подальшому вдосконалювати, включивши до неї тренінги першої психологічної допомоги та емоційної підтримки, формування стресостійкості, розвитку позитивного мислення та емоційного інтелекту як під час проведення курсів, так і під час супервізії. Крім того, плануємо вдосконалити систему супервізії та роботу онлайн-спільноти, спрямовані на обговорення труднощів та подолання емоційного стресу.

Недостатній рівень опанування слухачами курсів технологіями дистанційної освіти, подолання прогалів у навчанні, STEM-освіти, уміння вчитися, формування грамотності.

Щоб підвищити якість підготовки вчителів до роботи з учнями, потерпілими від російської агресії, ми включили до програми їхнього професійного розвитку означені технології.

Недостатній рівень забезпечення слухачів курсів підвищення кваліфікації навчально-методичними матеріалами, що забезпечують вирішення завдань Проекту.

Розв'язання завдань Проєкту може гальмуватися через недостатній рівень забезпечення учасників освітнього процесу необхідними навчально-методичними матеріалами.

Щоб запобігти цьому, ми активно залуцаємо та плануємо залучати донорські кошти та кошти наших партнерів, оскільки тільки за умов достатнього фінансування ми виявимося спроможними забезпечити учасників освітнього процесу. Проєкт «Освіта для життя: український контекст» є втіленням унікального державно-громадського та громадського партнерства в Україні. Залучаючи ХНПУ імені Г.С. Сковороди, ГО «Освіта ХХІ століття», ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України» та 18 регіональних закладів післядипломної освіти Проєкт переконливо демонструє ефективність такі партнерства, що забезпечують стійкість та успіх ініціативи.

3. *Підготовка 110 тренерів та супервізорів*, більшість з яких працюють в регіональних закладах післядипломної педагогічної освіти. Це гарантує, що наші оригінальні технології можуть допомогти в навчанні інших категорій вчителів.

4. *Розміщення навчальних матеріалів Проєкту для учасників на сайті ГО «Освіта ХХІ століття»*. Навчально-методичні комплекти для учнів та унікальні оригінальні технології призначені для професійної підтримки вчителя та можуть бути ефективно використані в очній та дистанційній формах навчання. Після апробації та вдосконалення комплексної програми розвитку вчителів плануємо запровадити її в Харківському педагогічному університеті для підготовки майбутніх учителів.

Це відкриває шлях до реалізації планів тиражування проєкту. Це також сприяє подальшому розширенню співробітництва у сфері навчання учнів та підвищення кваліфікації викладачів, а отже створює сприятливі умови для забезпечення якості освіти в Україні у воєнний та повоєнний період.

5. *Проведення онлайн-комунікаційної кампанії про Проєкт, роль ЮНЕСКО в його реалізації та внесок у розвиток освіти у світі*. Це дозволяє нам досягти мети Проєкту щодо забезпечення справедливого доступу до якісної освіти для постраждалих від війни учнів, привернути увагу до проблеми та заручитися підтримкою світової спільноти у її вирішенні.

Поєднуючи широку комунікаційну стратегію, підтримку ЮНЕСКО та активну взаємодію з місцевими громадами, Проєкт демонструє потужний соціальний вплив, спрямований на забезпечення доступної та якісної освіти для всіх, незалежно від соціального статусу та місця проживання.

5. Відкритість до партнерства та підтримка освітян, які працюють над покращенням систем освіти в країнах, які переживають глобальні кризи. Наші інноваційні технології довели свою ефективність навіть в умовах війни. Ми також прагнемо посилити нашу співпрацю з ЮНЕСКО, щоб підкреслити важливість освіти в сучасному світі та сприяти досягненню Цілей Сталого Розвитку.

Загальні висновки.

Проект «Освіта задля життя: український контекст» є інноваційною ініціативою, яка вирішує проблему професійного розвитку вчителів, що працюють з учнями, які постраждали від війни в Україні. Ми маємо позитивний досвід його реалізації.

Загалом у 2020–2023 роках у курсах підвищення кваліфікації Проекту пройшли 9074 вчителів. Результатом реалізації Проекту є охоплення учнів, які постраждали від війни, дистанційною освітою, профілактика неписьменності, подолання прогалин у навчанні, надання першої психологічної допомоги учням через володіння викладачами нашими технологіями та доступ слухачів курсів до авторських тренінгів (навчально-методичні матеріали для 1–11 кл.).

Наш Проект гармонійно вписується в зусилля ЮНЕСКО щодо забезпечення справедливого доступу до якісної освіти та ефективного реагування на сучасні глобальні виклики. Це дозволяє продемонструвати конкретні кроки на шляху досягнення освітніх цілей, поставлених ЮНЕСКО.

**Відповідальна особа –
науковий керівник Проекту,
доктор педагогічних наук, професор,
директор Інституту
експериментальної дидактики
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди**

Ірина Гавриш